

Sygn. akt VIII U 459/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Igor Ekert

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2017 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy J. G. (G.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania J. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 2 lutego 2016 r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. G. prawo do ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.), poczynając od dnia 1 grudnia 2015 roku.

(-) SSO Grzegorz Tyrka

VIII U 459/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczony J. G. domagał się zmiany zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 2 lutego 2016 roku poprzez przeliczenie wysokości emerytury na podstawie art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 roku, Nr 887.) – zwanej dalej ustawą emerytalną.

Na uzasadnienie podano, że zaskarżona decyzja nie uwzględnia faktycznych zarobków sprzed 1980 roku, bowiem dokumentacja płacowa za te lata uległa zniszczeniu. Ubezpieczeniu dodał, że istnieje możliwość odtworzenia zarobków za lata brakujące lata.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniósł o oddalenie odwołania.

Na uzasadnienie podano, że ubezpieczony posiada prawo do emerytury górniczej od dnia 1 kwietnia 2009 roku, przy czym wysokość wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia wynosi 397,92% i została ograniczona do 250%. Organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przeliczenia świadczenia, bowiem nowo ustalona wysokość wskaźnika podstawy wymiaru świadczenia wynosi 211,27% i nie przekrocza 250% (art. 110a ustawy emerytalnej).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w kopalni węgla kamiennego w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od dnia 3 czerwca 1966 roku do dnia 26 czerwca 1991 roku, przy czym od dnia 1 sierpnia 1967 roku do dnia 29 lutego 1980 roku na stanowisku elektromontera pod ziemią.

Ubezpieczony pracował w systemie trzyzmianowym, tj. w cyklu: przez jeden tydzień na pierwszej zmianie, przez drugi tydzień na drugiej zmianie, przez trzeci tydzień na trzeciej zmianie. Ubezpieczony pracował przeciętnie 2 niedziele w miesiącu.

Ubezpieczony posiadał prawo do zasadniczego wynagrodzenia za pracę: 106 zł/ za dzień pracy od dnia 1 stycznia 1970, 136 zł/ za dzień pracy od dnia 1 lutego 1974 roku, 148 zł za dzień pracy od dnia 1 lipca 1974 roku.

Ubezpieczony zawarł związek małżeński dnia (...)

Decyzją z dnia 17 czerwca 1991 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury, poczynając od dnia 3 czerwca 1991 roku. Świadczenie emerytalne uległo zawieszeniu w związku z kontynuacją zatrudnienia na podstawie stosunku pracy.

Dnia 3 grudnia 2015 roku ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej. Do wniosku ubezpieczony załączył między innymi zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (druk Rp-7) za lata 1980-1991 informując, że za wcześniejszy okres zatrudnienia w górnictwie dokumentacja placowa uległa zniszczeniu.

Decyzją z dnia 2 lutego 2016 roku organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przeliczenia emerytury na podstawie art. 110a ustawy emerytalnej, bowiem wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia (wwpw) z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym, z uwzględnieniem części okresu po nabyciu prawa do emerytury, nie przekroczył 250 % i wyniósł 211,27%.

Postanowieniem Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu emerytur i rent na okoliczność odtworzenia hipotetycznego wynagrodzenia za pracę sprzed 1980 roku (w oparciu o układ zbiorowy pracy, z uwzględnieniem deputatu węglowego oraz świadczenia pieniężnego z tzw. Karty Górnika oraz kartę zasiłkową), a następnie ustalenia nowego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru świadczenia z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym, przy czym część okresu winna przypadać po nabyciu przez ubezpieczonego prawa do emerytury (art. 110a ustawy emerytalnej).

Opinię na piśmie sporządził biegły K. S. na podstawie akt emerytalnych, akt osobowych ubezpieczonego, karty zasiłkowej, układów zbiorowych pracy z dnia 15 kwietnia 1957 roku i z dnia 1 stycznia 1975 roku wraz z protokołami dodatkowymi.

Obliczając roczny zarobek ubezpieczonego, stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, biegły przyjął: wynagrodzenie zasadnicze (przy czym na podstawie liczby dniówek przodkowych przyjęto 5 dni w miesiącu wyższe wynagrodzenie, tj. pracownika w ścianie), świadczenie z Karty Górnika, deputat węglowy w wymiarze (2 tony dla kawalerów i 8 ton rocznie dla żonatych pracowników, którego wartość to: 500 zł/tonę rocznie w latach 1966-1968 i 550 zł/tonę rocznie w latach 1969-1977), wynagrodzenie z karty zasiłkowej.

Biegły ostatecznie obliczył, że roczne wynagrodzenie za pracę ubezpieczonego wynosiło: 1970 rok – 50 504 zł, 1971 rok – 53 451 zł, 1972 rok – 43 958 zł, 1973 rok – 44 322 zł, 1974 rok – 63 985 zł, 1975 rok – 59 050 zł, 1976 rok – 61 759 zł, 1977 rok – 60 425 zł, 1978 rok – 60 425 zł, 1979 rok – 65 564 zł

Biegły ustalił, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia wynosi 247,92%, przy założeniu, że za lata 1970-1977 należało odtworzyć zarobki ubezpieczonego, a za lata 1980-1991 przyjęto zarobki za organem rentowym z zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

Ubezpieczony nie zgodził się z wnioskami biegłego sądowego podnosząc, że w opinii nie zostały uwzględnione dodatki związane z pracą zmianową, pracą w niedziele i święta.

Organ rentowy nie kwestionował opinii, podnosząc tylko, że za 1971 rok wwpw winna wynosić 188,90, a wwpw świadczenia z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniom społecznym winien wynosić 247,90 zł.

Sąd Okręgowy dokonał obliczeń hipotetycznego zarobku rocznego ubezpieczonego za lata 1975-1977, przyjmując za biegłym sądowym takie składniki wynagrodzenia za pracę, jak: wynagrodzenie zasadnicze, zasiłek chorobowy, świadczenie z tzw. Karty Górnika, deputat węglowy, a nadto dodatek za 3 zmianę oraz wynagrodzenie za pracę w 2 niedziele w miesiącu. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że praca w kopalni odbywała się na trzech zmianach i przeciętnie każdy górnik świadczył 1/3 rocznego czasu pracy na każdej zmianie. Dodatkowo górnicy pracowali w niedziele i święta, celem uzyskania odpowiednich wyników pracy. Zgodnie z układem zbiorowym pracę pracownik miał prawo do dodatku za pracę na III zmianie w wysokości 30% (od 1975 roku) wynagrodzenia zasadniczego a za pracę w niedzielę prawo do dodatku w wysokości 100 % wynagrodzenia zasadniczego.

Obliczenia Sądu Okręgowego przedstawiają się następująco:

1. 1975 rok

Biegły obliczył:

- wynagrodzenie roczne ze stawki zasadniczej 44 820 zł

- świadczenie tzw. Karta Górnika 11 205 zł

- deputat węglowy 3 025 zł

Razem 59 050 zł

Dodatek za pracę na III zmianie $[(44\ 820\ \text{zł} \times 30\%) : 3 \text{ system trzymianowy}] = 4\ 482\ \text{zł}$

Wynagrodzenie za pracę w niedziele $(148\ \text{zł} \text{ dniówka} \times 2 \text{ podwójna stawka} \times 24 \text{ niedziele w roku}) = 7\ 104\ \text{zł}$

Razem 70 636 zł

$70\ 636\ \text{zł} : 46\ 956\ \text{zł} \text{ średnia krajowa} = 150,43\ \%$

2. 1976 rok

Biegły obliczył:

- wynagrodzenie roczne ze stawki zasadniczej 49 279 zł

- świadczenie tzw. Karta Górnika 8 080 zł

- deputat węglowy 4 400 zł

Razem 61 759 zł

Dodatek za pracę na III zmianie [(49 279 zł x 30%) : 3 system trzymianowy] = 4 927,90 zł

Wynagrodzenie za pracę w niedziele (148 zł dniówka x 2 podwójna stawka x 20 niedziel w roku, a nie 24, bowiem w styczniu i lutym zasilek chorobowy) = 5 920 zł

Razem 72 606,90 zł

72 606,90 zł : 51 372 zł średnia krajowa = 141,33 %

3. 1977 rok

Biegły obliczył:

- wynagrodzenie roczne ze stawki zasadniczej 44 820 zł

- świadczenie tzw. Karta Górnika 11 205 zł

- deputat węglowy 4 400 zł

Razem 60 425 zł

Dodatek za pracę na III zmianie [(44 820 zł x 30%) : 3 system trzymianowy] = 4 482 zł

Wynagrodzenie za pracę w niedziele [(148 zł dniówka x 2 podwójna stawka x 24, tj. po dwie niedziele w miesiącu) = 7 104 zł

Razem 72 011 zł

72 011 zł : 55 152 zł średnia krajowa = 130,57 %

		Biegły		Sąd	
1	1970	188,31%		188,31%	
2	1971	188,90%		188,90%	
3	1972	146,00%		146,00%	
4	1973	132,01%		132,01%	
5	1974	167,41%		167,41%	
6	1975	125,76%		150,43%	
7	1976	120,22%		141,33%	

8	1977	109,56%		130,57%	
9	1980	211,50%		211,50%	
10	1981	254,15%		254,15%	
11	1982	353,59%		353,59%	
12	1983	365,43%		365,43%	
13	1984	383,18%		383,18%	
14	1985	409,96%		409,96%	
15	1986	408,12%		408,12%	
16	1987	350,55%		350,55%	
17	1988	306,86%		306,86%	
18	1989	264,51%		264,51%	
19	1990	318,52%		318,52%	
20	1991	153,46%		153,46%	
		4958,00%	:20	5024,79%	: 20
		247,90 %		251,24%	

Wyliczenia Sądu Okręgowego (będące uzupełnieniem opinii biegłego o dodatek za pracę na III zmianie oraz o pracę w niedziele w latach 1975-1977) wskazują, że z okresu 20 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu, przy czym część okresu przypada po przejściu na emeryturę, wwpw świadczenia przekracza 250%.

/dowód z: akt ZUS; akt osobowych i karty zasiłkowej ubezpieczonego; opinii biegłego; zeznań świadków: J. M., E. P.; zeznań ubezpieczonego/.

Sąd zważył, co następuje:

odwołanie J. G. zasługuje na uwzględnienie.

Przepisy ustawy emerytalnej zapewniają możliwość ponownego obliczenia wysokości emerytury lub renty osobom, które są aktywne zawodowo po uzyskaniu prawa do tych świadczeń pod warunkiem, że wskaźnik podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego (art. 110 ustawy emerytalnej).

Pułap podstawy wymiaru składek wynoszący w skali roku trzydziestokrotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, co stanowi 250 % przeciętnego miesięcznego prognozowanego wynagrodzenia, został wprowadzony z dniem 1 stycznia 1999 roku. Przed tą datą zarobki, od których pobierana była składka na ubezpieczenia społeczne nie były ograniczane. Osoby, których zarobki przed 1999 rokiem kształtowały się nawet na poziomie 400% czy 500% przeciętnego wynagrodzenia opłacały przed 1 stycznia 1999 roku składki od pełnego osiąganego wynagrodzenia, czyli składki pobierane od tych osób były wielokrotnie wyższe od przeciętnych składek. Jednak do obliczenia emerytury jest stosowane – także w przypadku tych osób – generalne ograniczenie, zgodnie z którym podstawa wymiaru emerytury nie może być wyższa niż 250% przeciętnego wynagrodzenia.

W związku z tym ustawodawca podjął decyzję o uzupełnieniu istniejącego rozwiązania o przepisy umożliwiające jednorazowe przeliczenie wyłącznie emerytury w przypadku osób, które osiągały stosunkowo wysokie zarobki (wskaźnik podstawy wymiaru na poziomie ponad 250%) i odprowadzały przed 1 stycznia 1999 rokiem wysokie składki emerytalne – proces legislacyjny, druk (...), Sejm RP VII kadencji.

Ustawą z dnia 5 marca 2015 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2015 roku, poz. 552) wprowadzono do ustawy emerytalnej z dniem 1 maja 2015 art. 110a, zgodnie z którym wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, z uwzględnieniem art. 110 ust. 3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 5, jest wyższy niż 250%.

Z analizy cytowanej normy prawnej wynika, że zarobek roczny (będący podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe) winien przypadać w całości lub w części po przyznaniu prawa do emerytury.

Ubezpieczony spełnia przesłanki zawarte w art. 110a ust. 1 ustawy emerytalnej.

Należy zwrócić uwagę, że organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję na podstawie przedłożonego przez ubezpieczonego dowodu, tj. druku Rp-7. Z uwagi na brak zarobków za pozostałe lata, organ rentowy mógł przyjąć minimalne wynagrodzenie za pracę – zgodnie z art. 15 ust. 2a ustawy emerytalnej. Postępowanie dowodowe pozwoliło na odtworzenie pewnej części zarobku rocznego za lata 1970-1977, które stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne. Niemożliwe jest obecnie ustalenie innych składników wynagrodzenia za pracę, które także stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, np. premii, 14-stej pensji. Odtworzenie rocznego zarobku było możliwe na podstawie akt osobowych, w których znajdują się angaże, karta zasiłkowa oraz obowiązujących w górnictwie przepisów branżowych. Pomocne okazały się zeznania świadków i ubezpieczonego, którzy opisali przeciętny czas pracy ubezpieczonego.

W przypadku ubezpieczonego należało obliczyć wwpw z okresu dowolnie wybranych 20 lat zatrudnienia pracowniczego poprzedzających rok, w którym zgłoszono wniosek o przeliczenie świadczenia w trybie art. 110a ustawy emerytalnej, z tym że część okresu musiała przypadać po nabyciu prawa do emerytury. Postępowanie dowodowe pozwoliło ustalić wysokość wynagrodzenia za lata 1970-1977 oraz ponownie ustalić wwpw świadczenia, którego wartość przekracza 250%.

Skoro zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 110a ust. 1 ustawy emerytalnej, to na podstawie tego przepisu oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. należało uwzględnić odwołanie i przyznać prawo ubezpieczonemu do ponownego

ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 110 a ustawy emerytalnej, poczynając od dnia 1 grudnia 2015 roku, tj. miesiąca, w którym zgłoszono wniosek (art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).

(-) SSO Grzegorz Tyrka